

noget Mindre end at svække eller lægge Hindringer i Veien for Forsættelsen af den gavnlige Virksomhed, de have udøvet. Det er fra et saadant upartist Synspunkt; at jeg ønskede, man her i Salen vilde se hen til den Virksomhed, der ligger forud for Fremfættelsen af nærværende Lovforslag. Sparekasser ere jo, som ofte er bemærket og som vel bekendt, en meget gammel Institution. Deres Formaal var oprindeligt at modtage, bevare og frugtbargjøre Befolkningens Sparepenge paa en sikker og betryggende Maade, og dette Formaal maa gjennem alle Tider blive Hovedformaalet. Det er jo klart, at Sparekasserne med deres overordentlig ubdvidede Virksomhed og de Midler, de have at raade over, have været i stand til og ogsaa have paa en heldbringende Maade støttet og fremmet mange andre Interesser; men Hovedsagen bliver bestandig det, jeg nævnedes før. Det Hensyn, for hvilket alle andre Hensyn maa vige, naar Interesserne ikke falde sammen, er den sikke Bevarelse af de betroede Midler. Udviklingen har jo, som sagt, vist, at Sparekasserne kunne virke ogsaa for andre Formaal, navnlig ogsaa i Landvæsenets Tjeneste, hvor det ene godt kan forenes med det andet; men jeg vil dog indstyre den Sidebemærkning, at det f. Ex. heller ikke er i Landboernes Interesse, at Sparekasserne gennem indbyrdes Konkurrence, eller Konkurrence med andre Pengeinstitutter ledes hen til at sætte Renten op for Laan. Det er derimod i Landboernes Interesse, at Renten af sikke Laan er saa billig som mulig, og det vilde derfor være ønskeligt for dem, om Renten kunde vende tilbage til, hvad den var for nogen Tid siden; men det vil ikke kunne ske, saalænge Sparekasserne virke paa den Maade, at de maa tage høi Rente af de Midler, de laane ud mod sikkert Pant. Men der er andre Interesser, som ganske vist kunne fremmes gennem Sparekasserne, men hvis Fremme ligger langt længere tilbage. Det kan saaledes være meget behageligt og nyttigt for en Egn, at der er en Udgang, jeg vil ikke sige for alle dens Beboere, men for en Del af dem, til gennem kombinerede Operationer at opnaa Laan under Forhold, hvor de ellers vilde være situerede saaledes, at de ikke kunde opnaa Laan paa almindelige Vilkaar, fordi de ikke vilde kunne stille den tilbørlige Sikkerhed. Dette kunde være nyttigt, og en saadan Virksomhed kunde vel ogsaa blive udøvet under visse Omstændigheder, men det kan aldrig siges at være et Hovedformaal for Sparekasserne at anvende deres Midler paa denne Maade, tvertimod, det maa siges at være en Undtagelse. Jeg vil sige, at det ligger endnu længere borte fra Sparekasserne's Formaal at drive Begjærfninger. Dette burde de aldrig gjøre, thi det er af den Slags Operationer, som ere forbundne med stor Fare for deres Midler, og som kræve en saa speciel Dygtighed, at man ikke kan forudsætte, at den er tilstede hos Sparekasserne's Bestyrelser i Almindelighed. Dette

burde derfor aldrig ske, og jeg kan ogsaa tilføje, at det er mig bekendt, at der er Sparekasser, som have oprettet særegne Afdelinger for den Slags Negotiationer, og hvor man har drevet Begjærfninger til en Tid med et vist begrænset Beløb under indskrænkede Omstændigheder, men man er der gaaet bort derfra i Erkendelse af, at det var Forretninger, som ikke henhørte under Sparekasserne. Jeg tror altsaa, at, hvor bekvemt og behageligt det end kan være for Beboerne paa de forskjellige Steder, at kunne henvende sig til Sparekasserne ogsaa i disse Anliggender, saa er det dog Noget, som, naar man tager Hensyn til det Hele og Store, ligger udenfor Sparekasserne's egentlige Formaal og Virksomhed; men jeg vil dog tilføje, at der er Sparekasser, som man ikke tør forhindre i at udøve en Del af denne Virksomhed, Sparekasser, hvis Hovedvirksomhed netop bestaar i at meddele Laan under saadanne Vilkaar og paa saadanne Betingelser, som ikke kunne sættes som de almindelige Betingelser, hvorunder Sparekasserne bør virke, og det er de smaa Sparekasser, nemlig Kommunesparekasserne. Disse Sparekasser ere ofte oprettede netop for at udøve en saadan Virksomhed som den, jeg her har antydnet. De støtte sig meget ofte til, jeg vil ikke sige en Aktiekapital, men en lille Garantifond; hoormed deres Virksomhed er sat i Veie af Folk, som interessere sig for at fremme et saadant Anliggende. Disse Sparekasser's Virksomhed gaar ikke i Retning af at skaffe Prioritetslaan, men deres Virksomhed bestaar hyppig i at skaffe Laan til saadanne Folk, som have Vanskelighed ved at skaffe sig Hjælp paa anden Maade, imod saadan Kaution eller Sikkerhed, som kan anses for tilstrækkelig. Men, mine Herrer, der er stor Forskjel paa disse Sparekasser og de store Sparekasser, thi disse Sparekasser virke mellem Folk, som Bestyrelsen næsten allesammen kender personlig, og hvis Formuesomstændigheder den er meget nøie kendt med, og de virke under Tilfyn af den hele Befolkning, af alle dem, der ere interesserede i Sagen, og som nøiagtig følge Sparekasser's Virksomhed. Men hvad der kan være nyttigt, gavnligt og tilstedeligt under saadanne Forhold, er det ikke, naar man ser hen til de store Sparekasser, som virke i en mere udfraakt Kredse, og hvis Bestyrelser ikke have eller kunne have det Kjenndskab til Personerne, som de smaa Sparekasser's Bestyrelser have. Følgen af denne Betragtning er da ogsaa den — som allerede er bemærket fra forskjellige Sider —, at Reglerne i § 2 ere givne en saadan Elasticitet, at man kan indrette Betingelserne med specielt Hensyn til den Virksomhed, som efter Forholdets Natur maa antages at være forskjellig paa de forskjellige Steder. Som sagt, som almindelig Regel maa man fastholde, at Sikkerheden i Bevarelsen af Midlerne er det Hovedvæsentlige for Sparekasserne, og at derpaa have Sparerne et uomtvisteligt Krav. De